

UDK (UDC): 930.253(497.6):001.891

Tipologija: 1.09 Objavljeni strokovni prispevek na konferenci
Category: 1.09 Published Professional Conference Contribution

Izet Šabotić*

NAUČNO-ISTRAŽIVAČKA KOMPONENTA ARHIVSKE DJELATNOSTI Iskustvo Arhiva Tuzlanskog kantona

Izvlaček:

**Znanstvenoraziskovalno delo kot sestavni del arhivske dejavnosti
Izkušnje Arhiva Tuzlanskega kantona**

V prispevku so obdelane nekatere glavne značilnosti znanstveno-raziskovalnega dela v Arhivu Tuzlanskega kantona. Temu delu posvečamo veliko pozornost, saj so bili z angažiranjem tako uporabnikov arhivskega gradiva kot tudi delavcev arhiva realizirani številni pomembni znanstveno-raziskovalni projekti. Na podlagi arhivskega gradiva iz Arhiva Tuzlanskega kantona je nastalo več kot sto vrednih publikacij in več sto drugih znanstvenih del, kar je izjemen prispevek k razvoju zgodovinopisja in arhivistike. Prav tako je to prispevalo k popularizaciji arhiva in arhivskega gradiva ter k izboljšanju pravnega položaja arhiva v družbi. Za še večje uspehe na tem področju je potrebno še boljše opremiti arhivske fonde in zbirke za uporabo ter izpopolniti kadrovske, prostorske in materialne zmogljivosti arhiva.

Ključne besede:

arhivski fondi in zbirke, znanstvenoraziskovalno delo, Arhiv Tuzlanskega kantona, znanstvena dela, publikacije, članki in razprave, uporabniki, arhivski delavci.

Abstract:

Scientific Research as a Part of Archival Activity - Experiences of the Archives of the Tuzla Canton

The paper provides some basic features related to the importance of scientific research work in the Archives of the Tuzla Canton. This segment of work gets significant attention, which resulted in the realization of many important scientific contents where archives' users and employees were involved. Thanks to the archives kept at Archives of the Tuzla Canton, hundreds of valuable publications and hundreds of other scientific papers were created, which is exceptional contribution to the development of historiography and archival theory and practice. All this has contributed to the popularization of the Archives and archival material, and improved its status in the society. However, a stronger creative step forward in this area is necessary to provide a stronger professional - scientific infrastructure, which means better prepared fonds and archival collections for use, and more and better personnel as well as more space and material capacities.

Key words:

archival fonds and collections, scientific research, Archives of the Tuzla Canton, scientific works, publications, reviews, users, archival employees.

* Dr. Izet Šabotić, arhivski savjetnik, direktor, Arhiv Tuzlanskog kantona, Ulica Franje Ledera 1, 75000 Tuzla, Bosna i Hercegovina.

UVOD

Jedan od primarnih zadataka arhiva je pored zaštite arhivske građe (historijskih izvora) i stvaranje neophodnih uslova za nesmetano korištenje iste u naučne i kulturne svrhe, te za druge potrebe. Sistem korištenja arhivske građe za potrebe nauke trebao bi biti prilagođen pojedincu i naučnoj ustanovi, a kroz realizaciju određenog broja sadržaja, poput: istraživanja arhivske građe radi dopune arhivskih fondova i zbirki, radi provođenja brojnih naučnih istraživanja, obrade pojedinačnih historijskih i drugih tema u vidu članaka i rasprava, pisanja sintetičkih-monografskih radova, izrade magistarskih i doktorskih disertacija i dr.

Koliko će biti zastupljena naučna komponenta u jednoj arhivskoj ustanovi u dobroj mjeri će zavisiti od broja i važnosti fondova i zbirki, od njihove cjelovitosti i aktuelnosti, te od interesa naučnika-istraživača za istraživanje određene historijske oblasti. Interes i zadatak arhiva je da širu javnost upozna sa njegovim značajem i funkcijom, između ostalog i putem objavljenih naučnih istraživanja.

Nivo naučnih dostignuća i rezultata zavisiće od kvantiteta i kvaliteta pripremljenosti historijskih izvora. Samo na osnovu validnih i potpunih historijskih izvora moguća je ispravna interpretacija i rekonstrukcija prošlosti. Bez historijskih izvora prikazivanje prošlih zbivanja biće nepotpuno i necjelovito. Arhivska građa (primarni historijski izvori) će najbolje pomoći u suzbijanju improvizacije i proizvoljnih subjektivnih tumačenja događaja i pojava iz prošlosti.

Za uspostavu naučno-istraživačkog sistema u jednoj arhivskoj ustanovi neophodna je stručno-naučna infrastruktura. Pod ovim pojmom podrazumijevamo pripremljenost arhivskih fondova i zbirki za korištenje, stvaranje pravne osnove za njihovo nesmetano korištenje u naučne svrhe, te obezbjeđenje prostora, kadrova i opreme, koje će omogućiti nesmetano stavljanje arhivske građe u funkciju za potrebe nauke. Jačanjem naučne dimenzije, jača se cjelokupna funkcija arhivske ustanove, što je potreba arhivistike, koja treba ići u pravcu prevazilaženja tradicionalizma i konzervatizma unutar struke, te putem naučne komponente otvoriti arhive i učiniti ih funkcionalnim, jer to je potreba ne samo nauke i struke, već i društva u cjelini.

NAUČNO-ISTRAŽIVAČKA KOMPONENTA U ARHIVU TUZLANSKOG KANTONA

Važan segment rada Arhiva Tuzlanskog kantona predstavlja njegova naučno-istraživačka komponenta. Arhivski fondovi i zbirke Arhiva Tuzlanskoga kantona¹ predstavljaju značajan izvor podataka, i vrlo su bitna historijsko-naučna osnova za potpuniju naučnu rekonstrukciju zbivanja iz prošlosti, ne samo na tuzlanskom području, već i šire. Arhivska građa datira od vremena osmanske uprave² u Bosni i Hercegovini, pa sve do najnovijeg doba.

Za provođenje naučno-istraživačkog procesa veoma je značajno da je većina arhivskih fondova i zbirki arhivistički sređena i obrađena, ili pak, registraturno sređena, čime bi u krajnjoj instanci postala pristupačna širokom krugu korisnika.

¹ Arhiv Tuzlanskog kantona posjeduje oko 320 arhivskih fondova i zbirki, ili oko 8.000 metara dužnih arhivske građe.

² Najstarija pisana građa pohranjena u Arhivu Tuzlanskog kantona je rukopis iz 1572. godine.

Korištenje arhivske građe Arhiva Tuzlanskog kantona u naučne svrhe započinje faktički od samog njegovog osnivanja (1954. godine)³ i preuzimanja prvih fondova i zbirki u Arhiv. Prve naučno-istraživačke zahvate učinili su prvi arhivski zaposlenici, gdje se posebno isticao Šaban Hodžić,⁴ čiji je naučno-istraživački rad bio vezan za prikupljanje, obradu, sređivanje i prevođenje arhivske građe orijentalne provenijencije. Zahvaljujući ovom istaknutom arhivisti i znanstveniku formirana je i Orijentalna zbirka Arhiva, čija arhivska građa datira iz druge polovine 16. stoljeća, pa do početka 20. stoljeća, a odnosi se na važne događaje i pojave iz vremena osmanske uprave u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući izvanrednom poznavanju osmanskog jezika i pisma, te izraženom naučnom opusu Šabana Hodžića, nastaju i prvi naučni radovi zasnovani na arhivskoj građi Arhiva Tuzlanskoga kantona. Posebno značajni radovi vezani su za iznimno zanimljivu demografsku problematiku i pitanje migracija iz zapadne Srbije u Bosnu i Hercegovinu, koje su posebno bile intenzivne krajem 18. i tokom 19. stoljeća.⁵ Ovi radovi Šabana Hodžića predstavljali su pionirske korake kada je riječ o izučavanju jako značajnog migracionog pitanja i isti su postali stalnim predmetom konsultovanja od strane historičara koji se bave ovom historijskom problematikom.

Naslovne stranice nekih od izdanja Arhiva Tuzlanskog kantona

Nešto značajniji naučno-istraživački zahvati uz korištenje arhivskih fondova i zbirki Arhiva Tuzlanskoga kantona učinjeni su početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća, kada se pristupa organiziranjem i sistematičnijem izučavanju historije NOR-a, ali i izučavanju drugih važnih pitanja iz političke i kulturne historije Bosne i Hercegovine. Tada nastaje jedan broj vrijednih historijskih radova ratne provenijencije, zasnovanih na izvorima prvog reda pohranjenim u Arhivu. Ovi radovi napisani su od strane eminentnih bosanskohercegovačkih historičara.⁶ Pored sintetičko monografskih radova, jedan broj radova u vidu rasprava i članaka objavljen je u referentnim historijskim časopisima, knjigama i zbornicima posvećenim značajnim događajima iz historije NOB-a.⁷ Arhivska građa Arhiva Tuzlanskoga kantona

³ Arhiv Tuzlanskog kantona osnovan je 1. jula 1954. godine odlukom Gradskog narodnog odbora Tuzla.

⁴ Šaban Hodžić je diplomirao na »El-Ezher« Univerzitetu u Kairu 1929. godine. Bio je odličan poznavalac orijentalnih jezika. U Arhivu u Tuzli radi od njegovog osnivanja 1954. godine, pa do odlaska u mirovinu 1965. godine. Radio je na prikupljanju, prevođenju i obradi arhivske građe iz osmanskog perioda. Napisao je više od 40 naučnih i stručnih radova iz oblasti orijentalistike, historiografije i arhivistike. (Više o Šabanu Hodžiću vidjeti u Pedeset godina Arhiva u Tuzli, Tuzla 2005).

⁵ Najpoznatiji rad Šabana Hodžića vezan za ovu problematiku je Migracije muslimanskog stanovništva iz Srbije u sjeveroistočnu Bosnu između 1788-1882. godine; rad je objavljen u časopisu: Članci i grada za kulturnu istoriju istočne Bosne, br. 2, Tuzla 1958, str. 65-143.

⁶ Između ostalog urađene su sljedeće publikacije: Zdravko Antić, Jeremija Perić, Birač u narodnooslobodilačkoj borbi, Tuzla, 1982, 462 str.; Antić Zdravko, Ustanak u istočnoj i centralnoj Bosni 1941, Beograd 1973, 529 str.; Gruhonjić Asim, Istočna Bosna u Revoluciji 1941-1945, Tuzla 1972, 92 str. i dr.

⁷ Antić Zdravko, Organizatorska djelatnost KPJ na pripremanju i pokretanju ustanka u Bosni i Hercegovini 1941. godine, u: 1941. u istoriji naroda Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1973. str. 162-171; Borovčanin Drago, Organi narodne vlasti u Tuzli i okolini, u: Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji, Tuzla 1988, knjiga 3, str. 929-956, Brčić Rafael, Rad organizacije KPJ u Tuzli 1919. i 1920. godine i Husinska buna, u: Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji, Tuzla 1979, knjiga 3, str. 137-184., i dr.

bila je predmetom korištenja i konsultovanja i kod pisanja jednog broja monografskih djela vezanih za vojne jedinice s područja sjeveroistočne Bosne,⁸ za drugu ratnu problematiku vezanu za ovo područje,⁹ te druge publikacije u vidu monografija vezanih za problematiku školstva i privrede.¹⁰ Jedan broj historiografskih radova, nastao korištenjem arhivske građe Arhiva, odnosi se na razvoj privrednih društava, za njihove jubileje i godišnjice.¹¹

Koliko se naučno-istraživačkom radu i naučnoj komponenti u Arhivu Tuzlanskog kantona u periodu sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća posvetila pažnja, najbolje pokazuje podatak da je u tom periodu na osnovu arhivske građe Arhiva objavljeno 14 knjiga-publikacija, 57 članaka objavljenih u knjigama, te 17 članaka objavljenih u historijskim i drugim časopisima.¹²

Zanimljiva i značajna je činjenica da se naučno-istraživačkim radom i korištenju arhivskih fondova i zbirki Arhiva Tuzlanskog kantona vrlo uspješno pored eminentnih bosanskohercegovačkih historičara bavi jedan broj arhivista Arhiva Tuzlanskog kantona.¹³ Na ovaj način nastalo je desetak publikacija i više desetina članaka i rasprava na nekoliko hiljada stranica teksta, što je bio značajan doprinos razvoju historiografije, posebno one lokalnog karaktera.

Tretiranjem naučne komponente, pored doprinosa historiografiji, dolazi do značajnijeg otvaranja i predstavljanja Arhiva ne samo prema naučnoj, već i prema široj javnosti. Na taj način ukazano je na vrijednost, ulogu i funkciju Arhiva i njegovih fondova i zbirki u društvenoj zajednici, što će znatno uticati na status arhiva u društvenoj zajednici.

Trend isticanja i forsiranja naučne komponente u Arhivu je u određenoj mjeri zaustavljen početkom devedesetih godina 20. stoljeća, usljed ratnih okolnosti kojima je bila zahvaćena Bosna i Hercegovina i šire okruženje. No, i pored veoma složenih okolnosti u kojima je djelovao Arhiv Tuzlanskog kantona i u ovom teškom vremenu, naučno-istraživačkom radu se poklanja značajna pažnja. I u ovom periodu interes za činjenicama pohranjenim u arhivskim fondovima i zbirkama pokazuje jedan broj historičara i naučnika drugih profila. Zahvaljujući tome, nastao je jedan broj zanimljivih historijskih radova, gdje je korištena arhivska građa Arhiva Tuzlanskog kantona, a jedan broj istih je publikovan u njegovom izdanju.¹⁴

Doprinos stručnoj i naučno-istraživačkoj komponenti u ovom periodu dali su i zaposlenici Arhiva angažovanjem u pripremi arhivske građe za korištenje u naučne svrhe, a posebno učesćem u realizaciji nekoliko zanimljivih sadržaja ove

⁸ Grupa autora, *Osamnaesta hrvatska istočnobosanska udana brigada*, Tuzla 1988, 712. str.; Grupa autora, *Tuzlanski naroslobodilački odred*, Tuzla 1988, 449. str.

⁹ Tuhić Esad, Omer Hamzić, *Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji*, Gračanica 1988, 342 str.; Grupa autora, *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji*, knjiga 1, Tuzla 1979, 872 str., knjiga 2, Tuzla 1984, 1140 str., knjiga 3, Tuzla 1987, 1245 str.

¹⁰ Papić Mitar, *Školsvo u Bosni i Hercegovini za vrijeme austrougarske okupacije 1878-1918*, Sarajevo 1972, 198 str.; Stanislav Kovačević, *Sedamdeset pet godina Osnovne škole »Franjo Rezač«* Tuzla, Tuzla 1972, 223 str.; Grupa autora, *Sto godina Osnovne škole »Abdulah Saračević Aco«* u Gornjoj Tuzli, Tuzla 1987, 223 str.; Grupa autora, *Sto godina vatrogastva u Tuzli*, Tuzla 1983, 149 str.

¹¹ Grupa autora *Sto godina fabrike soli u Tuzli*, Tuzla 1985, str.249; Grupa autora *Konjuh 1885-1985, Živinice 1985*, 118 str.; Grupa autora, *Sto godina rudnika lignita Kreka u Tuzli*, Tuzla 1985, 143 str.

¹² Vodič Arhiva Tuzla, Tuzla 1989, str. 117-124.

¹³ Đorđe Lazarević, Sulejman Ramić, Nizara Mušović-Tadić, Azem Kožar, Nermana Hodžić i dr.

¹⁴ Azem Kožar, *Regionalni istorijski arhiv Tuzla 1954.-1994.*, Tuzla 1995, 108 str.; Azem Kožar, *Arhivistika u teoriji i praksi*, knj. 1, Tuzla 1995, str. 220; Ismail Hadžiselimović, Muradbeg Zaimović, Tuzla 1994, str. 96; i dr.

provenijencije. Poseban doprinos dat je realizacijom arhivskog savjetovanja u okviru programa obilježavanja 40 godina rada Arhiva.¹⁵

U vremenu od 1995. do 2000. godine, naučno-istraživačkom radu u Arhivu se poklanja pojačana pažnja, a i interes istraživača je sve izraženiji. U tom periodu nastaje nekoliko značajnih historiografskih radova u vidu publikacija, članaka i rasprava, pri čemu je u značajnom obimu korištena arhivska građa Arhiva. Koliko se u Arhivu poklanjalo pažnje ovom segmentu rada najbolje pokazuje činjenica da je u izdanju Arhiva u vremenu 1995-2000. godina, publikovano nekoliko vrijednih historiografskih i drugih vrsta publikacija.¹⁶

Poseban podstrek naučno-istraživačkom radu u Arhivu dat je 1998. godine, pokretanjem projekta »Arhivska praksa«, u okviru kojeg se održava međunarodno savjetovanje i publikuje časopis pod istim nazivom »Arhivska praksa«, gdje su pored pitanja iz oblasti arhivske teorije i prakse, tretirana i pitanja historijske provenijencije, što će biti posebno intenzivirano nakon osmog broja ovog već sada renomiranog i referentnog časopisa.

Kao rezultat podrške stručnog i naučno-istraživačkog rada, do 2009. godine objavljeno je 12 brojeva Arhivske prakse, na preko 4.000 stranica. Publikovano je preko 350 bibliografskih jedinica iz različitih oblasti arhivistike i historiografije, od strane 230 autora, iz 11 evropskih država.¹⁷ Od ukupnog broja radova 22 radova (članci, rasprave) i preko 60 (prikazi) su historiografske provencijencije, pri čemu je uglavnom korištena arhivska građa Arhiva Tuzlanskog kantona, a obrađene su zanimljive teme iz lokalne historije, od strane više historičara i arhivista.¹⁸

Naučno-istraživački rad i korištenje arhivske građe Arhiva, posebno je intenziviran u posljednjih nekoliko godina, kada je napisano i publikovano više studija, naučnih i stručnih radova. Dostupni podaci¹⁹ pokazuju da je interes za naučno-istraživački rad u Arhivu i za korištenje njegove arhivske građe posebno povećan nakon 2002. godine. Od tada se broj istraživača iz godine u godinu povećava. Taj broj je do kraja 2009. godine veći od 120 istraživača, od čega je njih 90 koristilo arhivsku građu za pisanje publikacija i članaka za obradu različitih historiografskih tema, koje se tiču lokalnog karaktera. Nekoliko istraživača (6) su pretraživali za potrebe stvaralaca fonda i pisanje monografije stvaralaca fonda. Korištena arhivska građa Arhiva je u ovom periodu objavljena u više od 35 publikacija, 15 magistarskih radova, 10 doktorskih disertacija i više diplomskih radova. U periodu od 2002. do 2009. godine od strane istraživača je korišteno više od 180 fondova i zbirki.²⁰ Prioritet u korištenju imali su arhivski fondovi i zbirke

¹⁵ Savjetovanje je održano 20. decembra 1994. godine i istom je prisustvovalo oko 80 učesnika. Na savjetovanju su obrađene tri teme: Azem Kožar, Značaj i aktualna pitanja arhivske djelatnosti, Nermana Hadžić, Svrha zaštite arhivske građe u posjedu imalaca, i Izet Šabotić i Hadžija Hadžić, Stanje i problematika zaštite arhivske građe u posjedu imalaca.

¹⁶ Džemal Ćilimković, Tuzla u osmansko doba, Tuzla 1996.; Salih Jaliman, Izvori za historiju srednjovjekovne bosanske države, Tuzla 1997.; Ismail Hadžiahmetović, Narodna uzdanica u kulturnome životu Muslimana Bosne i Hercegovine, Tuzla 1998,

¹⁷ Izet Šabotić, Deset godina časopisa »Arhivska praksa«, Tuzla 2007, str. 9-10, časopis Arhivska praksa br. 11, Tuzla 2008, Arhivska praksa br. 12, Tuzla 2009.

¹⁸ U historiografskoj rubrici »Građa« i »Prikazi« svoje radove objavilo je nekoliko istaknutih historičara i istraživača : dr. Safet Bandžović, dr. Sead Selimović, dr. Senaid Hadžić, dr. Izet Šabotić, Mina Kujović i dr.

¹⁹ Hatidža Fetahagić, Značaj i naučno-istraživačka komponenta (funkcija) fondova i zbirki Arhiva Tuzlanskog kantona, Arhivska praksa 11, Tuzla 2008, str. 233.

²⁰ H. Fetahagić, Značaj i naučno-istraživačka komponenta..., str.233, i iz evidencija Arhiva Tuzlanskog kantona.

socijalističkog perioda, posebno građa upravne, kulturne i političke provenijencije, te Orijentalna i Fotografiska zbirka Arhiva.

Intenzitet u naučno-istraživačkom radu znatno je pojačan i u posljednje dvije godine, što je rezultat većeg broja preuzetih, obrađenih i pripremljenih fondova i zbirki za istraživanje. Tako je u 2008. godini u arhivu bilo 27 istraživača, a u 2009. godini 31 istraživač. Pored domaćih istraživača interes za arhivskom građom pokazali su istraživači iz susjednih i drugih evropskih zemalja: Hrvatske, Slovenije, Srbije, Mađarske, Švicarske, Italije, Danske, Velike Britanije, Norveške, te iz Sjedinjenih američkih država.²¹

Zahvaljujući izraženom, interesu od strane naučnika istraživača u periodu 2002-2009. godina su nastali veoma značajni historiografski radovi različite strukture i sadržaja.²² U isto vrijeme Arhiv Tuzlanskog kantona ovaj segment rada osnažuje i pojačava brojnim vrijednim naučno-istraživačkim projektima u sopstvenom izdavačkom izdanju. Tako u ovom periodu Arhiv publikuje 13 vrijednih historiografskih i arhivističkih publikacija,²³ te osam brojeva časopisa »Arhivska praksa«.²⁴ Osim toga, i sami zaposlenici Arhiva intenziviraju stručni i naučno-istraživački rad, te godišnje objavljuju oko 30-ak stručnih i naučnih radova u brojnim referentnim naučnim i stručnim časopisima u zemlji i inozemstvu. Na ovaj način zaposlenici Arhiva su dali nemjerljiv doprinos razvoju naučne komponente Arhiva, čime je znatno osnažena njegova uloga i značaj, ne samo u sferi nauke i kulture, već i društva u cjelini.

O doprinosu Arhiva razvoju historijske i arhivističke nauke najbolje govori činjenica da je zahvaljujući korištenju njegovih arhivskih fondova i zbirki nastalo više od stotinu vrijednih naučnih i stručnih publikacija, više od 600 stručnih i naučnih radova iz oblasti historije i arhivistike. Samo u izdanjima Arhiva TK publikovane su 32 publikacije, koje tretiraju historijsku i arhivsku problematiku. Poseban doprinos razvoju naučne komponente u Arhivu dali su njegovi zaposlenici, objavivši više od 350

²¹ Iz evidencija Arhiva Tuzlanskog kantona za 2008. i 2009. godinu.

²² Između ostalih korištenjem arhivskih fondova i zbirki Arhiva Tuzlanskog kantona nastale su slijedeće publikacije: Sead Selimović, Senaid Hadžić, Tuzlanski kraj 1851.-1991. demografske i socijalne promjene, Tuzla 2007; Esad Sarajlić, Gradačac od 1945. do 1991. godine, Gradačac 2003; Sadik Šehić, 112 godina gradačačkog suda, Gradačac 1999; Adnan Jahić, Hikmet - riječ tradicionalne uleme u Bosni i Hercegovini, Tuzla 2004; Denis Bećirević, Informburo na tuzlanskom području, Tuzla 2004; Pašaga Durić, Osamdeset godina doma zdravlja u Tuzli, Tuzla 2003; Dževad Tosunbegović, Gornja Spreča - prilozi za monografiju sa posebnim osvrtom na prošlost kalesijskog područja, Kalesija 2007; Osman Hadžić, Područje općine Doboj Istok kroz historiju, Doboj Istok 2003; i dr.

²³ Riječ je o slijedećim publikacijama: Azem Kožar, Ivan Balta, Pomoćne historijske nauke, Tuzla 2003; Azem Kožar, Arhivistika u teoriji i praksi, knj. 2, Tuzla 2005; Šefkija Mutevelić, Tuzlanske historijske minijature, Tuzla 2005; Grupa autora, Mogu li se još spasiti? Konzervacija i restauracija pisanog blaga, Sarajevo 2006; Grupa autora, Pedeset godina Arhiva u Tuzli, Tuzla 2005; Izet Šabotić, Deset godina časopisa »Arhivska praksa«, Tuzla 2007; Nermina Hodžić, Oblasni narodni odbor Tuzla (OBNOT): 1949-1952, Tuzla 2006; Tufan Gunduz, Tuzlanski, bijeljinski i srebrenički sidžil: (1641-1883), Tuzla 2008; Kemal Nurkić, Popis Bijeljinskog kadiluka, mulkovna dobra, Tuzla 2009; Genc Osman Gecer, Jedan osmanski intelektualac u Bosni i Hercegovini, Tuzla 2009.

²⁴ Od 1998. do 2009. godine, od broja 1 do broja 12 časopis Arhivska praksa izlazi u kontinuitetu jednom godišnje.

stručnih i naučnih radova u različitim časopisima,²⁵ te uzevši učešće na brojnim naučnim i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu.²⁶

Na ovaj način, forsiranjem naučno-istraživačkog rada dat je konkretan doprinos razvoju historijske nauke, ali je ovim putem izvršena i svojevrsna popularizacija i predstavljanje Arhiva i arhivske djelatnosti kulturnoj, naučnoj i široj javnosti, čime su stvorene dobre osnove i pretpostavke budućeg sistemskog djelovanja Arhiva kao jedne moderne i savremene ustanove, osposobljene da odgovori brojnim složenim stručnim i naučnim iskušenjima. Na tom planu neophodno je kadrovsko, materijalno i prostorno snaženje Arhiva, kako bi mogao odgovoriti postavljenim zadacima i biti stručno osposobljena ustanova sposobna da prati stručni i naučni rad. Na taj način arhivi će biti funkcionalne ustanove neophodne struci, nauci i društvu u cjelini.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U proteklih pedeset pet godina rada, Arhiv Tuzlanskog kantona je stasao u jednu respektabilnu stručnu ustanovu, koja se uspješno nosi sa najsloženijim pitanjima arhivske struke i nauke. Zahvaljujuću prije svega stručnoj osposobljenosti, profesionalnom odnosu i entuzijazmu zaposlenika Arhiva, posebno značajni rezultati postignuti su na planu naučno-istraživačkog rada. Ti rezultati su veći u tome, ako se zna, da su postignuti u veoma složenim uslovima djelovanja sa nedostatnim kadrovskim, prostornim i materijalnim kapacitetima.

Naučno-istraživačka djelatnost Arhiva se manifestovala kroz više pravca djelovanja. No, dva pravca su osnovna, i to: realizacija naučno-istraživačkih sadržaja od strane korisnika, i realizacija ovih sadržaja od strane samih zaposlenika Arhiva. I u jednoj i drugoj sferi djelovanja, na tom planu, postignuti su zavidni rezultati. Realizovano je više značajnih naučno-istraživačkih sadržaja, po čemu je između ostalog Arhiv danas i prepoznatljiv. Ti rezultati su postignuti zahvaljujući dobroj osnovi, sagledanoj u značajnom broju vrijednih arhivskih fondova i zbirki, pripremljenih za korištenje u naučno-istraživačkom radu.

Na osnovu prvorazrednih historijskih izvora, rasvijetljene su brojne naučne istine o važnim događajima iz prošlosti, ne samo šireg tuzlanskog prostora, već i Bosne i Hercegovine. Nastalo je više desetina historiografskih i drugih publikacija i više stotina naučnih i stručnih priloga (članci, rasprave, prikazi), objavljenih u brojnim referentnim časopisima u zemlji i inozemstvu.

Pored toga, doprinos naučno-istraživačkom radu, izravno je dat učešćem stručnih zaposlenika Arhiva, a i korisnika arhivske građe, na brojnim naučnim i stručnim skupovima (kongresi, konferencije, savjetovanja, okrugli stolovi) u zemlji i inozemstvu. Poseban doprinos razvoju arhivistike i historiografije dat je pokretanjem projekta »Arhivska praksa«, u okviru kojeg se održava međunarodno savjetovanje i izdaje časopis pod istim imenom. Dosada je izašlo ukupno 12 brojeva časopisa u

²⁵ Zaposlenici arhiva Tuzlanskog kantona svoje radove su objavljivali u brojnim stručnim i naučnim časopisima u zemlji i inozemstvu. Između ostalog radovi su objavljivani i u slijedećim časopisima: *Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, Prilozi - Instituta a istoriju Sarajevo, Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Tuzli, Časopis za historiju Saznanja, Pogledi, časopis BZK »Preporod«, Sodobni arhivi, Maribor, Atlanti, Maribor, Viri, Priština, Mostar, Istanbul, Zbornik radova »Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja«, Maribor, Arhivski anali, Novi Sad, Zbornik radova Hrvatskog arhivističkog društva, Zbornik radova Društva arhivskih radnika Slovenije, Zbornik radova Filozofskog fakulteta Ljubljana i dr.*

²⁶ *Stručni zaposlenici arhiva su uzeli učešće na brojnim stručnim i naučnim skupovima (kongresi, konferencije, savjetovanja, okrugli stolovi) u Bosni i Hercegovini i više evropskih zemalja (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Mađarska, Italija, Njemačka, Austrija i dr.).*

kojima su tretirana raznovrsna arhivistička i historiografska pitanja, od strane nekoliko stotina arhivista i historičara iz zemlje i inozemstva.

Zahvaljujući postignutim rezultatima u oblasti naučno-istraživačkog rada, validno je predstavljena i popularizirana arhivska građa i sam Arhiv, što je u određenoj mjeri uticalo na poboljšanje njegovog statusa i tretmana od strane šire društvene zajednice. No, za snažniju kreativno stručno-naučnu dimenziju u arhivskoj djelatnosti neophodno je obezbijediti optimalnije uvjete od postojećih. Pod optimalnim uvjetima podrazumijevamo pripremljenost arhivskih fondova i zbirki za nesmetano korištenje za potrebe nauke, ali i u druge svrhe, te obezbjeđenje druge neophodne stručno-naučne infrastrukture, sadržane u kadrovskim, prostornim i materijalnim kapacitetima. Nadamo se da će ova važna, razvojna komponenta Arhiva biti prepoznata i podržana od strane društvene zajednice, jer je to kako njen interes, kako i interes arhivske struke i nauke uopće.